herpy

VARANER

Varanus pilbarensis

En liten, rødbrun klippevaran fra Pilbara i det nordvestlige Australia, med store, lysegrå øyeflekker på ryggen og en lang, tydelig båndet hale. *Varanus pilbarensis* blir 45-50 cm lang og er sky og dagaktiv. Den trenger en svært varm solplass, klippestruktur å klatre og gjemme seg i og en kjølig periode om vinteren.

Familie: Varanidae Engelsk: Northern Pilbara Rock Monitor Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**45-50 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**12-20 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Klippelevende**
Biotop	**Halvørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**26-32 °C**
Varmeplass	**45-50 °C**
Temperatur, natt	**18-20 °C**
Luftfuktighet	**50-70 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 3
Vinterhvile	**18 °C** 8-9 uker
Kosthold	**Insekter og virveldyr**
Holdes	**Alene, parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**2-9 egg**
Inkubasjon	**100-120 dager** ved 29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus pilbarensis er en liten varan i underslekten *Odatria* og spesialist på klippeterreng. Kroppen er slank, og halen er lang og tynn: mellom 170 og 211 % av snuteloakklengden, som høyst når omtrent 18 cm. Grunnfargen er lys rødbrun, og på rygg, sider og lemmer sitter rader av store, lysegrå øyeflekker som kan ligne tverrbånd. Halen har tydelige vekslende lyse og mørke bånd. Neseborene sitter høyt oppe på snuten, og skjellene på ryggen er avlange og svakt kjølede. Klørne er korte, tykke og sterkt krumme, og det passer til en klatrer som ferdes på klippeflater.

Arten ble beskrevet i 1980. I 2014 viste genetiske og morfologiske undersøkelser at bestanden sør for Fortescue-elva er en selvstendig art, *V. hamersleyensis*, som er mørkere og har små hvitaktige flekker bare på lemmene og en hale som er nesten uten bånd. *V. pilbarensis* er etter dette begrenset til den nordlige delen av Pilbara. Eldre stellopplysninger og bilder som er utgitt som *V. pilbarensis*, kan derfor handle om søsterarten.

Hunnene blir omtrent 45 cm og hannene omtrent 50 cm inkludert hale. Vekt er ikke dokumentert. I naturen er dyrene sky og nesten usynlige på de røde klippene; hunnenes fluktavstand er over ti meter, hannene er litt dristigere. Det er en art for den som vil iaktta et aktivt dyr i et godt innredet terrarium, ikke en art som skal håndteres mye. Den er sjelden i hobbyen, og

dyrene i handelen er oppdrettet.

Det krever en vedvarende innsats å holde arten: et stort terrarium med kraftig varme og UVB, levende insekter flere ganger i uken i mange år og en fast kjølig periode. Levetiden i fangenskap er mer enn 12 år.

Les mer: Lys og UVB

Utbredelse og leveområde

Varanus pilbarensis finnes bare i det nordlige Pilbara i Western Australia. Typelokaliteten er Chichester Range, og arten er blant annet kjent fra Woodstock, Millstream Chichester National Park, Burrup-halvøya, Meentheena, Wodgina og områdene rundt Pannawonica og Goldsworthy. Det er også funn på øyer utenfor kysten, for eksempel West Intercourse Island.

Utbredelsen ligger nord for nedbørfeltet til Fortescue-elva. Sør for elva, i Hamersley Range, lever søsterarten *V. hamersleyensis*, og lenger mot nordøst, i Kimberley, lever den beslektede *V. kingorum*. Ingen av dem overlapper med *V. pilbarensis*.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Arten er knyttet til klippeterreng: kløfter, klippeskrenter og steinete skråninger med spinifex og lav buskvegetasjon, ofte nær vassdrag i kløftene. Landskapet er varmt, tørt og åpent, og dyrene soler seg på røde klipper og søker inn i sprekker og mellom steiner når de blir forstyrret eller skal hvile. De er gode klatrere, men beveger seg mest vannrett på klippeflatene.

Arten er dagaktiv. Føden består av insekter, andre virvelløse dyr og mindre krypdyr. Klimaet i Pilbara har en svært varm sommer og en kjøligere vinter, og det er bakgrunnen for at arten i fangenskap får en kjølig periode om vinteren.

Stell

TERRARIET

Et voksent par skal ha et terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Arten er aktiv og vandrer rundt på klippeflatene, så bunnarealet er viktigere enn høyden. Ungdyr kan starte i et mindre terrarium, der de lett finner maten, men må flyttes til det store når de nærmer seg voksen størrelse. La dem ikke bli for lenge i det lille terrariet.

Innred med kraftige klippeplater, steiner og greiner i flere høyder, slik at dyrene kan klatre på nesten loddrette flater og sole seg nær lampen. Steiner må ligge fast og må ikke kunne velte når dyrene graver under dem. Lag mange trange skjul og sprekker som dyret kan klemme seg inn i. Gi dessuten et fuktig skjul, for eksempel en plastboks med sphagnum og et hull i siden, der dyret kan komme ut av skinnet og hvile.

Som bunn fungerer en blanding av sand og leire som kan graves i og holder formen. Lamper og varmekilder må være skjermet, slik at dyrene ikke kan brenne seg, og lokket må kunne låses, fordi arten er rask og smidig. Et terrarium av filmbelagt kryssfiner eller PVC holder varmen bedre enn glass.

TEMPERATUR

Arten trenger en stor temperaturgradient. Mål overflatetemperaturen med et IR-termometer: på det varmeste stedet, solplassen under lampen, skal steiner eller greiner være omtrent 45 °C og gjerne opp til 50 °C. Resten av terrariet skal være kjøligere, slik at dyret selv kan velge. Gradienten dekker 24-45 °C i terrariet, og dagtemperaturen i luften ligger omkring 26-32 °C. Om natten senkes temperaturen til 18-20 °C.

Den øvre grensen på 50 °C og dagtemperaturen i luften er lånt fra beslektede klippevaraner, for det finnes bare få dokumenterte målinger for akkurat denne arten. Hvis dyret peser med åpen munn på solplassen, er den for varm. Sitter det hele dagen i det kjølige hjørnet, er den for kald, eller lampen er for svak. En kjølig vinterperiode på omtrent to måneder ved 18 °C stimulerer parringen hos dyr som skal brukes i avl; ved normalt stell kan nattemperaturen bare holdes litt lavere om vinteren.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være 50-70 %. Det er en art fra tørt klippeterreng, så terrariet skal ikke være vått, men et fuktig skjul må alltid være tilgjengelig, slik at dyret kan skifte hud uten problemer. Sett en plastboks med fuktig sphagnum og et inngangshull i den ene siden, og hold mosen fuktig.

Sett en bred vannskål på gulvet og skift vannet hver dag. Arten bruker vannskålen til å drikke av og til å bli våt i, men den er ikke akvatisk. Bruk et digitalt hygrometer. Hold bunnen tørr, unntatt i det fuktige skjulet, slik at det ikke oppstår mugg og hudproblemer.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og bruker mye tid på å sole seg, så lys og UVB er en grunnpilar i stellet. Bruk lysstoffrør eller LED til vanlig dagslys og en kraftig spotlampe over solplassen til varme. Gi UVB for Ferguson-sone 3, for eksempel med et T5-rør på 10-12 % montert over nettlokket, slik at UV-indeksen på solplassen er omtrent 3-4 og dyret kan søke inn i skygge. Skift UVB-rør etter produsentens anvisning, ofte etter 6-12 måneder.

Ha lyset på 12 timer om dagen om sommeren og 10 timer om vinteren, styrt av en tidsbryter. Om natten skal det være mørkt. Verdiene for UVB er lånt fra beslektede, dagaktive klippevaraner og er ikke dokumentert for akkurat denne arten.

FÔRING

Varanus pilbarensis spiser i naturen insekter, andre virvelløse dyr og små krypdyr. Hovedfôret er derfor siriss, gresshopper, dubia-kakerlakker og andre insekter i passende størrelse, eventuelt supplert med små firfisler og frosker. Små deler av voksne mus kan gis sjelden som supplement, men gnagere bør ikke være hovedmat: de gir lett fedme og fettlever hos en art som er bygget for insekter.

Unger fôres hver dag, ungdyr annenhver dag og voksne to til fire ganger i uken. Gi bare det dyret spiser opp, og la ikke levende insekter ligge igjen i terrariet. Pudre fôret med kalk og et multivitaminpreparat med D3. Kalk ved de fleste fôringene og vitaminer en gang i uken er en rimelig rytme. Kalk er særlig viktig for hunner i avlssesongen. Arten har små kjever, så velg bløte byttedyr som ikke er større enn avstanden mellom dyrets øyne.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Varanus pilbarensis er sky og rask og ikke et dyr som skal håndteres mye. Den kan bite hvis den blir grepet, men kjevene og klørne er små, og skadene er sjelden alvorlige. Klørne kan likevel ripe huden. Ta aldri tak i halen, og løft ikke dyret opp ovenfra, fordi en hånd ovenfra virker som et rovdyr. La den i stedet krabbe opp på hånden fra siden, og hold øktene korte. Nye dyr må få flere uker i fred før de håndteres. Ungdyr kan blåse seg opp med luft når de blir redde.

Alle krypdyr kan bære salmonella. Vask hendene med såpe etter all kontakt med dyr, terrarium og innredning, og hold dem unna kjøkkenet.

Par- og gruppehold er mulig, men to hanner må ikke holdes sammen. Hold alltid øye med bitt og slagsmål, og vær klar til å skille dyrene fra hverandre. Enkeltvis er arten uten problemer.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene blir litt større enn hunnene, og kjønnet kan i praksis være vanskelig å avgjøre hos unge dyr. Hos halvvoksne er forskjellene ikke alltid tydelige. Forskjellene i farge og mønster mellom dyrene er dessuten store, så fargen sier ikke noe om kjønnet. Alder og vekt ved kjønnsmodning er ikke dokumentert for akkurat denne arten. Gi hunnen god tid, og vent til hun er fullvoksen før hun settes i avl, fordi eggleggingen koster mye kalk.

PARRING

En kjølig periode på omtrent to måneder ved ca. 18 °C stimulerer parringen. Deretter heves temperaturen og dagslengden igjen, og dyrene settes sammen. Par og små grupper kan holdes sammen, men aldri to hanner. Hold øye med hannens iver, særlig de første dagene, og skill dyrene fra hverandre hvis hunnen biter tilbake eller blir såret. Parringen kan være voldsom, og hunnen kan få bittmerker i nakken.

EGGLEGGING OG KULL

Et kull består av 2-9 egg, og flere kull i året er mulig. Hunnen må ha en eggleggingskasse eller en hule med fuktig sand som er dyp nok til at hun kan grave seg ned og legge uforstyrret. Mangler hun et passende sted, legger hun av og til eggene på overflaten, og de tørker ut. Gi henne ekstra fôr og kalk under hele sesongen og stopp avlen hvis hun går ned i vekt.

INKUBASJON

Eggene flyttes forsiktig til en inkubator uten å vendes og legges halvt ned i fuktig vermikulitt eller perlitt. De inkuberes ved omtrent 29 °C, og klekkingen skjer etter 100-120 dager. Egg som faller sammen, gulner eller blir muggne, er som regel døde. La dem ligge til du er sikker. Fuktigheten i substratet må være høy nok til at eggene ikke tørker ut, men de må ikke ligge i vann.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er små, raske og sky. Hold dem i en liten, tørr faunaboks med skjul og en solplass, og gi dem et fuktig skjul. Gi dem små insekter daglig, pudret med kalk. De vokser raskt og må flyttes til et større terrarium i takt med veksten. Hold dem enkeltvis eller i små grupper av samme størrelse, og skill dem fra hverandre ved bitt eller skader på tær og halespiss. Det er en normal stressreaksjon når ungene blåser seg opp. Veksthastighet og tid til voksen størrelse er ikke dokumentert.

Helse og vanlige feil

Varanus pilbarensis er hardfør når temperatur og lys er riktige, men de fleste problemene skyldes feil varme, for lite UVB og dårlig kost. Typiske feil er:

- Solplass som er for kald, eller en gradient som er for liten. Dyret spiser dårlig, blir sløvt og får svekket immunforsvar.
- Manglende UVB eller kalk og D3. Det gir beinskjørhet med bløte kjever og krumme lemmer, særlig hos unge dyr og hunner i avl.
- Fedme og fettlever hvis dyret fôres med for mange gnagere eller for mye totalt.
- Hudrester som sitter fast på tær og halespiss hvis det ikke er et fuktig skjul.
- Innvolls- og hudparasitter hos viltfangede dyr. Dyr i handelen er oppdrettet, men en parasittundersøkelse av en avføringsprøve er en god idé hvis dyret går ned i vekt.
- Brannskader fra uskjermede lamper.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig hale og et raskt, fast grep. Kontakt en veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på flere dager eller har problemer med å skifte hud.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.